
O NOUĂ DESCOPERIRE DE CELT DE PE RAZA JUDEȚULUI VASLUI

Ciprian-Cătălin LAZANU*

Cuvinte cheie: *celt, sfârșitul epocii bronzului, Podișul Bârladului.*

Keywords: *socket axe, Late Bronze Age, Bârlad Plateau.*

Abstract

Last year a new socket axe, which was discovered in Duda Epureni, in the Lohan Forest, has come into the Vaslui County Museum heritage. This socket axe was discovered using a metal detector. This type of socket axe is a common discovery in the bronze hoards and isolated discovery for the area comprising Romania, Republic of Moldova, Ukraine and north of Bulgaria. This type of socket axe is dated in the period between the end of the Late Bronze Age and the Early Iron Age.

În ultimii ani s-au înmulțit descoperirile realizate de către diverse persoane prin utilizarea detectorului de metale. Nu dorim să aducem în discuție această situație deloc benefică protejării patrimoniului cultural național mobil, dar considerăm necesară introducerea în circuitul științific al acestor *descoperiri*.

O astfel de descoperire o constituie toporul de bronz, de tip celt descoperit pe raza comunei Duda Epureni. Piesa a fost descoperită în luna august a anului 2018, în Pădurea Lohanului, dar fără a se cunoaște locația exactă și contextul descoperirii.

Celtul este realizat din bronz, prin turnare în tipar bivalv. Gaura tocului de prindere este ușor ovală, manșonul găurii este bine reliefat și prezintă o ușoară urmă de lovire pe lateral, în zona de îmbinare a valvelor. Lovirea a avut loc, cel mai probabil, la momentul descoperirii. Pe lateral, din manșon, pleacă urechiușa de prindere care a fost tăiată în două din vechime și apoi îndoită prin batere. Sub manșon, pe cele două fețe, sunt două orificii în formă de migdală, pe una din fețe orificiul este complet, pe a doua față orificiul este doar adâncit. Cele două fețe ale celtului sunt decorate cu un triunghi, cu vârful arcuit, ce pleacă direct din partea superioară a orificiului aflat sub manșon, laturile oprindu-se în colțurile tășului. Tășul este arcuit cu marginile depășind ușor lățimea lamei. Tășul lamei are lovituri din momentul descoperirii, lovituri ce au făcut ca patina/stratul de coroziune să sară. Pe lateralele piesei se pot observa urmele bavurii care au fost înlăturate prin tăiere și apoi batere. Cele două valve nu au fost aliniate perfect în momentul turnării, astfel încât cele două fețe sunt ușor asimetrice. Piesa este acoperită pe toată suprafața de un strat uniform de coroziune/patină de culoare verde. Toporul are L – 10,1 cm, l lamei – 4,9 cm și 330 g în greutate (**Fig. 1**).

---

* Muzeograf, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui.

Fig. 1 - Celtul descoperit pe raza comunei Duda-Epurenii, jud. Vaslui

Fig. 1 - The socket axe discovered at Duda-Epurenii, Vaslui County

Din punct de vedere tipologic, celtul aparține tipului cu o urechiușă de prindere și două orificii, în formă de migdală, pe cele două fețe ale toporului. Acest topor este larg răspândit la sfârșitul epocii bronzului în mediile culturilor Noua, Sabatinovka și Coslogeni, dar este întâlnit și în depozite datate la începutul epocii fierului. Acest celt este cunoscut și sub denumirea de *celt transilvănean, varianta răsăriteană*, și este încadrat conform tipologiei lui M. Rusu în tipul C₃¹, în tipul Râșești după tipologia lui Dergačev V.² și K54, după tipologia lui E. N. Černych³.

Acest tip de topor apare frecvent în depozitele din Moldova (seria Râșești-Băleni)⁴, Transilvania (seria Uriu-Domănești)⁵, Muntenia⁶, Dobrogea⁷, Republica Moldova⁸, Ucraina⁹ și Bulgaria¹⁰, toate fiind încadrate în perioada Br. D. Toporul își

¹ Rusu M., *Depozitul de bronzuri de la Balș*, în „Sargeția”, IV, 1966, p. 26.

² V. Dergačev, *Topory-kel'ty pozdej bronzy Karpato-Podynav'ja, Vyšysk I, Odnoušvye kel'ty c arkovidnomy faskmy*, 2010, pp. 34 - 46.

³ E. N. Černych, *Gornoe dello i metallurgija v drevneiše Bolgarii*, Sofia, 1978, p. 201, tab. IV.9.

⁴ M. Petrescu-Dîmbovița, *Depozitele de bronzuri din România*, București, 1977, pp. 51 - 77.

⁵ *Ibidem*, pp. 73 - 77.

⁶ *Ibidem*, pp. 77 - 78.

⁷ *Ibidem*, p. 78.

⁸ V. Dergačev, *op. cit.*, 2010, pp. 34 - 46.

⁹ *Ibidem*, pp. 36 - 37.

¹⁰ *Ibidem*, pp. 36 - 37.

continuă utilizarea și în perioada Ha A₁, când apare în depozitele de la Tătărani¹¹, Bozieni¹² din Moldova, Cetatea de Baltă¹³ din Transilvania, Heciul Nou¹⁴ din Rep. Moldova și Gruška¹⁵, Krivoj Kut¹⁶ și Rajgorodka¹⁷ din Ucraina.

Din păcate această descoperire nu poate fi asociată cu alte descoperiri de obiecte de bronz sau complexe arheologice care să ne ofere mai multe informații privind contextul descoperirii.

Lista descoperirilor:

Lista depozitelor care conțin culturi cu urechiușă:

Moldova, Br. D - Seria Râșești – Băleni:

1. **Ghermănești**, 1 ex., Melinte Gh., *Depozitul de la Ghermănești (jud. Vaslui)*, ArhMold, 1975, p. 309, fig. 1/4.
2. **Pâhnești**, 1 ex., Soroceanu T., *op. cit.*, 1995, p. 70, fig. 6/2.
3. **Râșești**, 4 ex., Petrescu-Dîmbovița M., *Contribuții la problema sfârșitului epocii bronzului și începutul epocii fierului în Moldova*, SCIV, 4, 3 - 4, 1953, p. 461, fig. 10/1-4; Petrescu-Dîmbovița M., *op. cit.*, 1977, p. 76, pl. 85/1 - 4.

Muntenia, Br. D :

4. **Cârlomănești**, 1 ex., Soroceanu T., Lako, *Der zweite Depotfund von Dragu, Kr. Sălaj*, în Soroceanu T. (ed.), *Bronzefunde aus Rumänien*, PAS 10, Berlin, 1995, p. 194, fig. 2/7.

Transilvania, Br. D - Seria Uriu –Domănești:

5. **Arcuș**, 1 ex., Petrescu-Dîmbovița M., *op. cit.*, 1977, p. 51, pl. 22/2.
6. **Augustin**, 1 ex., Petrescu-Dîmbovița M., *op. cit.*, 1977, p. 51, pl. 22/.

Dobrogea, Br. D:

7. **Gura Dobrogei**, 1 ex., Aricescu A., *Depozite de unelte, arme și podoabe de bronz din Dobrogea*, Pontica, 3, 1970, pp. 25 - 76.

¹¹ C. Iconomu, *Depozitul de bronzuri de la Tătărani*, în „Cercetări Istorice”, VIII, 1977, p. 213, fig. 1/2; T. Soroceanu, *Die Fundumstände bronzezeitlicher Deponierungen. Ein Beitrag zur Hortdeutung beiderseits der Karpaten*, în T. Soroceanu (ed.), *Bronzefunde aus Rumänien*, în „PAS”, 10, Berlin, 1995, p. 25, fig. 5/1.

¹² V. Dergačev, *Die Äneolithischen und Bronzezeitlichen Metallfunde aus Moldavien*, PBF 9, 20, Stuttgart, 2002, p. 203, A439, pl. 71/A439.

¹³ V. Pepelea, *Depozitul de bronzuri de la Cetatea de Baltă*, în „ActaMN”, 10, 1973, pp. 517 - 521; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, p. 80, pl. 127/6.

¹⁴ V. Dergačev, *op. cit.*, 2010, p. 143, nr. 17 - 18, Harta 1/17 - 18.

¹⁵ *Ibidem*, p. 145, nr. 16, Harta 1/16.

¹⁶ *Ibidem*, p. 147, nr. 32 - 33, Harta 1/32 - 33.

¹⁷ *Ibidem*, p. 148, nr. 53 - 55, Harta 1/53 - 55.

Republica Moldova, Br. D:

8. **Hristici**, 2 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 143 - 144, nr. 19 - 20, Harta 1/19 - 20.
9. **Ungheni**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 150, nr. 77, fig. 1/77.
10. **Vărvăreuca**, 2 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 39, nr. 117, pl. 39/1 - 2.

Ucraina, Br. D:

11. **Antonovka**, 2 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 141, nr. 1 - 2, Harta 1/1 - 2.
12. **Becilovo**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 141, nr. 3, Harta 1/3.
13. **Knjaze-Grigor'evka**, 2 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 146, nr. 28 - 29, Harta 1/28 - 29.
14. **Kurjac'i Lozy**, 5 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 147, nr. 34 - 38, Harta 1/34 - 38.
15. **Novo-Trojany**, 7 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 147-148, nr. 41 - 47, Harta 1/41 - 47.
16. **Solonec**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 149, nr. 60, Harta 1/60.
17. **Sosnovka**, 4 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 149, nr. 61 - 64, Harta 1/61 - 64.

Lista descoperirilor izolate:**Moldova, Br. D - Seria Râșești – Băleni:**

18. **Bârlad**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 204, nr. A441, pl. 71/A441.
19. **Bogdana**, 1 ex., Petrescu - Dîmbovița M., *Date noi relativ la descoperirile de obiecte de bronz de la sfârșitul epocii bronzului și începutul Hallstattului din Moldova*, ArhMold, II - III, 1964, p. 259, fig. 6/1.
20. **Comănești**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 145, nr. 10, Harta 1/10.
21. **Cotnari**, 1 ex., Petrescu - Dîmbovița M., *op. cit.*, 1953, p. 463.
22. **Curteni**, 1 ex., Coman Gh., *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, p. 199, fig. 116/5.
23. **Dănești**, 1 ex., Petrescu-Dîmbovița M., *op. cit.*, 1964, p. 259, fig. 6/2.
24. **Fedești**, 1 ex., Coman Gh., *op. cit.*, 1980, p. 234, fig. 116/4.
25. **Huși**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 146, nr. 21, Harta 1/21.
26. **Huși**, 1 ex., Iconomu C., *Noi date arheologice despre județul Vaslui rezultate dintr-o donație*, ArhMold, XXIII-XXIV, 2003, p. 275, fig. 2/1.
27. **Izvorul Berheciului**, 1 ex., Antonescu - Iovița, *Noi descoperiri de obiecte de aramă și bronz în județul Bacău*, Carpica, XIII, 1981, p. 5 - 6, fig. 3.
28. **Mălușteni**, 1 ex., Coman Gh., *op. cit.*, 1980, p. 174, fig. 117/7.
29. **Moțca**, 1 ex., Iconomu C., *op. cit.*, 2003, p. 303, fig. 1.
30. **Sulița**, 1 ex., Șandurschi P., *Piese metalice din epoca bronzului descoperite pe teritoriul județului Botoșani*, Hierasus, NS, 7 - 8, 1989, p. 170, fig. 7/5.
31. **Tanacu**, 1 ex., Căpitanu V., *Două celturi descoperite în Moldova*, Carpica, IV, 1971, p. 134, fig. 1.
32. **Tăvădărăști**, 1 ex., Florescu M., Căpitanu V., *Cercetările arheologice de la Dealul Morii*, Carpica, II, 1969, p. 72, fig. 13/4.
33. **Țibucani**, 1 ex., Dumitroaia Gh., *Obiecte de aramă și bronz descoperite pe teritoriul județului Neamț*, MemAnt, IX-XI, (1977 - 1979) 1985, p. 466 - 467, fig. 1a.

34. **Țifu**, 1 ex., Maxim - Alaiba R., Gherghe Gh., *Unele considerații privind habitatul din zona dealurilor Banca - Grivița*, ActaMM, IX - XI, 1987 - 1989, p. 255, fig. 3/5.
35. **Vaslui**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 150, nr. 79, Harta 1/79.
36. **Vădeni**, 1 ex., Maxim - Alaiba R., *Obiecte de bronz din patrimoniul muzeului județean Vaslui*, ActaMM, V - VI, 1983 - 1984, p. 381, fig. 1/4.

Muntenia, Br. D:

37. **Cârlomănești**, 1 ex., Soroceanu T., Lako, *op. cit.*, 1995, p. 194, pl. 2/7.
38. **Năeni**, Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 152, nr. 98, Harta 1/98.

Transilvania, Br. D - Seria Uriu – Domănești:

39. **Aninoasa**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 151, nr. 92, Harta 1/92.
40. **Câlnic**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 151, nr. 95, Harta 1/95.

Republica Moldova, Br. D:

41. **Cojușna**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 143, nr. 9, Harta 1/9.
42. **Isacova**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 40, nr. 130, pl. 43/E.
43. **Izbiște**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 36 - 37, nr. 112, pl. 21/H.
44. **Popești**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 41, nr. 132.
45. **Putinești**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 1975, p. 25, fig. 11/7; Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 41, nr. 134, fig. 41/C.
46. **Terebna**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 41, nr. 138, fig. 44/H.
47. **Tigheci**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 41, nr. 139, fig. 44/A.
48. **Trușeni**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 41 - 42, nr. 142, fig. 44/D.
49. **Ungheni**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 150, nr. 76, fig. 1/76.

Ucraina, Br. D:

50. **Char'kov**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 143, nr. 7, Harta 1/7.
51. **Kamenka**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 146, nr. 26, Harta 1/26.
52. **Keleberda**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 146, nr. 27, Harta 1/27.
53. **Koševatoe**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 146, nr. 30, Harta 1/30.
54. **Kozincy**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 146-147, nr. 31, Harta 1/31.
55. **Orochovo**, 1 ex., Kaiser E., Papandopulo Z., *Drei bronzzeitliche Hortfunde aus dem unteren Dneprraum*, Prähistorische Zeitschrift, B. 79, 2004, p. 8, fig. 2/11.
56. **Pivdennoe**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 148, nr. 49, Harta 1/49.
57. **Suchiny**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 149, nr. 65, Harta 1/65.
58. **Taganča**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 149, nr. 67, Harta 1/67.
59. **Varvarovka**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 150, nr. 78, Harta 1/78.

Moldova, Ha A₁

60. **Bozieni**, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2002, p. 203, A439, pl. 71/A439.
61. **Tătărani**, 1 ex., Iconomu C., *op. cit.*, 1977, p. 213, fig. 1/2; Soroceanu T., *op. cit.*, 1995, p. 25, fig. 5/1.

Transilvania, Ha A₁ – Seria Cincu Suseni

62. Cetatea de Baltă, 1 ex., Pepelea V., *Depozitul de bronzuri de la Cetatea de Baltă*, ActaMN, 10, 1973, p. 517-521; Petrescu-Dîmbovița M., *op. cit.*, 1977, p. 80, pl. 127/6.

Republica Moldova, Ha A₁

63. Heciul Nou, 2 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 143, nr. 17 - 18, Harta 1/17 - 18.

Ucraina, Ha A₁:

64. Gruška, 1 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 145, nr. 16, Harta 1/16.

65. Krivoj Kut, 2 ex., Černych, E., N., *Drevnajaja metallo-obrabotka na Yugo-Zapade SSSR*, 1976, p. 210.

66. Rajgorodka, 2 ex., Dergačev V., *op. cit.*, 2010, p. 148, nr. 53 - 55, Harta 1/53 - 55.

Lista descoperirilor cu locație necunoscută:

67. Baia Mare, 1 ex., Kacso C., *Contribuții la cunoașterea metalurgiei cuprului și bronzului în nord-vestul României*, Apulum, 15, 1977, p. 131 - 153.

BIBLIOGRAFIE:

- Antonescu-Iovița, *Noi descoperiri de obiecte de aramă și bronz în județul Bacău*, Carpica, XIII, 1981, p. 5 - 10.
- Aricescu A., *Depozite de unelte, arme și podoabe de bronz din Dobrogea*, Pontica, 3, 1970, p. 25 - 76.
- Căpitanu V., *Două celturi descoperite în Moldova*, Carpica, IV, 1971, p. 133 - 135.
- Černych, E., N., *Drevnajaja metallo-obrabotka na Yugo-Zapade SSSR*, Moscova, 1976.
- E. N. Cernych, *Gornoe dello i metallurgija v drevneiše Bolgarii*, Sofia, 1978.
- Coman Gh, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980.
- Dergačev V., *Die Äeneolithischen und Bronzezeitlichen Metallfunde aus Moldavien*, PBF 9, 20, Stuttgart, 2002.
- Dergačev V., *Topory-kel'ty pozdej bronzy Karpato-Podynav'ja, Vyšysk I, Odnoušvye kel'ty c arkovidnimy faskmy*, Chișinău, 2010.
- Dumitroaia Gh., *Obiecte de aramă și bronz descoperite pe teritoriul județului Neamț*, MemAnt, IX-XI, (1977 - 1979) 1985, p. 465 - 481.
- Florescu M., Căpitanu V., *Cercetările arheologice de la Dealul Morii*, Carpica, II, 1969, p. 49-79.
- Iconomu C., *Depozitul de bronzuri de la Tătărani*, CercIst, VIII, 1977, p. 213 - 229.
- Iconomu C., *Noi date arheologice despre județul Vaslui rezultate dintr-o donație*, ArhMold, XXIII-XXIV, 2003, p. 273 - 285.

- Kacso C., *Contribuții la cunoașterea metalurgiei cuprului și bronzului în nord-vestul României*, Apulum, 15, 1977, p. 131 - 153.
- Kaiser E., Papandopulo Z., *Drei bronzzeitliche Hortfunde aus dem unteren Dneprraum*, Prähistorische Zeitschrift, B. 79, 2004, p. 5335.
- Maxim-Alaiba R., *Obiecte de bronz din patrimoniul muzeului județean Vaslui*, ActaMM, V-VI, 1983 - 1984, p. 381 - 385.
- Maxim-Alaiba R., Gherghe Gh., *Unele considerații privind habitatul din zona dealurilor Banca-Grivița*, ActaMM, IX-XI, 1987 - 1989, p. 247 - 268.
- Melinte Gh., *Depozitul de la Ghermănești (jud. Vaslui)*, ArhMold, 1975, p. 309 - 313.
- Pepelea V., *Depozitul de bronzuri de la Cetatea de Baltă*, ActaMN, 10, 1973.
- Petrescu-Dîmbovița M., *Contribuții la problema sfârșitului epocii bronzului și începutul epocii fierului în Moldova*, SCIV, 4, 3 - 4, 1953, p. 443 - 486.
- Petrescu-Dîmbovița M., *Date noi relativ la descoperirile de obiecte de bronz de la sfârșitul epocii bronzului și începutul Hallstattului din Moldova*, ArhMold, 2-3, 1964, p. 251 - 272.
- Petrescu-Dîmbovița M., *Depozitele de bronzuri din România*, București, 1977, p. 51 - 77.
- Rusu M., *Depozitul de bronzuri de la Balș*, Sargeția, IV, 1966, p. 17 - 40.
- Soroceanu T., *Die Fundumstände bronzzeitlicher Deponierungen. Ein Beitrag zur Hortdeutung beiderseits der Karpaten*, în Soroceanu T. (ed.), *Bronzefunde aus Rumänien*, PAS 10, Berlin, 1995.
- Soroceanu T., Lako, *Der zweite Depotfund von Dragu, Kr. Sălaj*, în Soroceanu T. (ed.), *Bronzefunde aus Rumänien*, PAS 10, Berlin, 1995, p. 187 - 196.
- Șandurschi, *Piese metalice din epoca bronzului descoperite pe teritoriul județului Botoșani*, Hierasus, NS, 7 - 8, 1989, p. 157 - 182.